

Viite

Epävirallinen maatalousministerikokous Belgian Genkissä 7.-9.4.2024

Puheenjohtajavaltio Belgia järjestää epävirallisen maatalousministereiden kokouksen Belgian Genkissä 7.-9.4.2024. Suomea kokouksessa edustaa maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah.

Kokouksen aiheena on ”Kohti vahvempaa avointa strategista autonomiaa proteiineissa”. EU:n ruoantuotanto on eräiden tuotantopanosten ja -materiaalien sekä jossain määrin myös tuotantoon tarvittavan tekniikan osalta hyvin riippuvainen EU:n ulkopuolelta tulevasta tuonnista. Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta. Suomi pitää lisäksi hyvin tärkeinä toimina panostusta ravinteiden kierrätykseen, maaperän kasvukunnon parantamiseen sekä valkuaiskasvien viljelyyn ja kasviproteiinialan kasvattamiseen.

Koska kyseessä on epävirallinen ministerikokous, kokouksessa ei tehdä päätöksiä

Asialista:

EPÄVIRALLINEN MAATALOUSMINISTERIKOKOUS BELGIAN GENKISSÄ 7.-9.4.2024

Epävirallisen ministerikokouksen aiheena on ”Kohti vahvempaa avointa strategista autonomiaa proteiineissa”.

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/42/2024-MMM-45

Uusitalo Laura, Virolainen Jukka

27.3.2024

Kohti vahvempaa avointa strategista autonomiaa proteiineissa - epävirallisen maatalousministerikokouksen keskustelu

Kokous

Epävirallinen maatalousministerikokous 7.-9.4.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Belgian Genkissä 7.-9.4.2024 järjestettävässä epävirallisessa maatalousministerikokouksessa keskustelun aiheena on ”Kohti vahvempaa avointa strategista autonomiaa proteiineissa”.

Suomen kanta

Suomi kiittää Belgiaa hyvästä tausta-asiakirjasta, joka käsittelee kattavasti eri näkökulmista EU:n kasvivalkuaisomavaraisuutta.

Tiedonannosta ruokaturvan takaamisesta ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistamisesta on annettu E-kirje E 41/2022 vp ja tiedonannosta lannoitteiden saatavuuden ja kohtuuhintaisuuden varmistamisesta on annettu E-kirje E 154/2022 vp.

Suomi katsoo, että elintarvikesektorin huoltovarmuus ja väestön ruokaturva tulee varmistaa kaikissa tilanteissa.

EU:n ruoantuotanto on eräiden tuotantopanosten ja -materiaalien sekä jossain määrin myös tuotantoon tarvittavan tekniikan osalta hyvin riippuvainen EU:n ulkopuolelta tulevasta tuonnista. Suomi tukee pyrkimystä vähentää tuontiriippuvuutta erityisesti fossiilisen energian, lannoitteiden ja valkuaisrehuraaka-aineiden osalta.

Suomi pitää lisäksi hyvin tärkeinä toimina panostusta ravinteiden kierrätykseen, maaperän kasvukunnon parantamiseen sekä valkuaiskasvien viljelyyn ja kasviproteiini-alan kasvattamiseen.

Kaupalla ja kotimaisella tuotannolla on molemmilla tärkeä rooli ruokaturvan takaamisessa. Kaupalla on myös keskeinen rooli siinä, miten pystymme luomaan ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävästä ruokajärjestelmästä niin EU:n sisällä kuin globaalisti. Toimia, joilla vaikutetaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamiseen tuonti-tuotteille tulisi arvioida tapauskohtaisesti.

Hallitusohjelmassa todetaan, että panostetaan valkuaisomavaraisuuteen lisäämällä valkuaiskasvien viljelyä, jotta huoltovarmuus ja ruokaturva paranevat ja lopputuotteen kotimaisuusaste nousee.

Pääasiallinen sisältö

Belgian laatima tausta-asiakirja epävirallista maatalousministereiden kokousta varten

Tausta-asiakirja on jaettu seuraaviin osioihin:

Miksi tarvitaan vahvempaa avointa strategista autonomiaa proteiineissa?

Puheenjohtajavaltio Belgia toteaa, että Eurooppa tukeutuu vahvasti kasviproteiinien tuontiin sekä eläinten rehuksi että suoraan ihmisravinnoksi. Tällä taloudellisella riippuvuudella ei ole vain taloudellisia, vaan myös ympäristö-, ilmasto- ja terveysvaikutuksia. Siksi Belgia peräänkuuluttaa vahvempaa avointa strategista autonomiaa proteiineissa Euroopan tasolla.

Tausta-asiakirjassa todetaan, että EU:n maanviljelijät voivat hyötyä kasviproteiinien tuotannosta vaihtoehtoisena ansaintamallina. Belgia kuitenkin painottaa, että on tarpeen katsoa koko arvoketjua. Keskittyminen pelkkään tuotantoon kasvattavaan politiikkaan ei useinkaan riitä luomaan pitkän aikavälin arvoketjuja. Sekä Euroopan, kansallisen ja aluetason politiikat voivat auttaa näiden arvoketjujen luomisessa. Sitoutuminen arvoketjujen luomiseen voi pitkällä aikavälillä tarjota ansaintamallin ketjun jokaiselle lenkille ilman tukea.

Kun otetaan huomioon Euroopan suuri riippuvuus kasvivalkuaisen tuonnista ja avoimen kauppapolitiikan merkitys, Eurooppa on lähitulevaisuudessa riippuvainen tuonnista. Siksi EU:n kauppasuhteiden olisi oltava laajat, jotta hajautetaan riskiä. Samalla täytyy kunnioittaa tasapuolista pelikenttää EU:n sisällä ja kauppakumppanien kanssa esim. kasvinterveyteen ja ympäristöön liittyvissä asioissa.

Mitä tarvitaan mahdollisuuksien hyödyntämiseksi kotimaisessa proteiinitarjonnassa?

Tausta-asiakirjan mukaan täytyy katsoa keinoja, miten voidaan vähentää riippuvuutta proteiini-kasvien tuonnista. Siihen tarvitaan koko ketjun kattava ja poikkitieteellinen lähestymistapa. Pitkän aikavälin visio kohti selkeää tavoitetta voi auttaa. Sidosryhmien kanssa asetetut selkeät indikaattorit auttaisivat edistymisen seurannassa.

Politiikkatoimia tavoitteen saavuttamiseksi voivat olla mm. tutkimus, tietoisuuden lisääminen, tuotannon tukeminen, investoinnit, jalostus ja neuvonta. On tärkeää, että nämä

toimet ovat keskenään johdonmukaisia, toisiaan täydentäviä ja keskittyvät ketjun sisäiseen yhteistyöhön.

EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa (YMP) on monia toimia, joilla voi edistää valkuaiskasvien viljelyä. Tausta-asiakirjassa kuitenkin nostetaan esiin, että eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden (EIP) lisäksi koko ketjun yhteistyöhön tähtääviä välineitä on kuitenkin vähän.

Valkuaiskasvien lisäksi maatalouden tai muiden sektorien sivutuotteet voivat olla arvokkaita proteiinilähteitä ihmisille ja eläimille. Proteiinisiirtymä ja kiertotalous kulkevat käsi kädessä. Siksi on hyvä, että toimia kohdennetaan kumppanuuksiin myös maatalouden ulkopuolelta.

Tausta-asiakirjassa korostetaan, että tavoitteet saavutetaan vain yhteistyöllä eri politiikkasektoreiden kesken. Vastuullinen proteiinituotanto hyödyttää myös muita politiikkasektoreita, kuten ympäristöä (luonnon monimuotoisuus, vesi ja maaperä), ilmastoa ja terveyttä.

YMP:n lisäksi myös EU:n kauppapolitiikalla on merkittävä rooli. Tausta-asiakirjassa todetaan, että kauppapolitiikan on oltava koherenttia ja EU:lla on oltava useita kauppakumppaneita. EU:n on edistettävä reilua kauppaa ja siksi kiintiöt ja peililausekkeet ovat kiinnostavia toimenpiteitä hyödyttääkseen paikallista tuotantoa ja tausta-asiakirjan mukaan niitä on tutkittava edelleen.

Tausta-asiakirjassa todetaan myös, että kyse ei ole vain tarjonnan vaan myös kysynnän muutoksesta. Koko arvoketju rakentuu kysynnälle, jossa on huomioitu terveellisyys-, kestävyys- ja ilmastonäkökohdat, mutta myös tuottajan toimeentulo.

Aiemmat EU-aloitteet koskien avointa strategista autonomiaa proteiineissa

EU on laatinut tähän mennessä monia linjauksia ja välineitä, joilla kehittää valkuaisomavaraisuutta. Lisäksi jäsenvaltiot ovat useasti nostaneet asian maatalous- ja kalastusneuvoston agendalle.

Euroopan parlamentti peräänkuulutti vuonna 2018 vahvempaa eurooppalaista politiikkaa, jolla lisättäisiin kasviproteiinituotantoa ja monipuolistettaisiin kolmansista maista peräisin olevaa tuontia. Komissio laati marraskuussa 2018 kertomuksen, jossa arvioitiin senhetkistä kasviproteiinien markkinatilannetta ja analysoitiin mahdollisuuksia sektorin kehittämiseksi.

Maaliskuussa 2022 julkaistussa komission tiedonannossa ruokaturvan takaamisesta ja elintarvikejärjestelmien resilienssin vahvistamisesta komissio ilmoitti tekevänsä arvioinnin vuoden 2018 kertomuksessa identifioidusta politiikasta. Arvioinnissa on tarkoitus ottaa huomioon sekä markkinoiden realiteetit että tarve muuttaa elintarvikejärjestelmä kohti suurempaa joustavuutta ja kestävyyttä.

Vuosina 2022 ja 2023 Euroopan parlamentti antoi päätöslauselman ja mietinnön eurooppalaisesta ruokaturvasta ja Euroopan maatalouden pitkän aikavälin resilienssistä korostaen myös kattavan eurooppalaisen proteiinistrategian tärkeyttä. Lisäksi parlamentti julkaisi marraskuussa 2023 mietinnön, jossa esitetään alustava visio eurooppalaisesta proteiinistrategiasta. Mietinnössä tuodaan esiin mm. mahdollisuudet, joita tällainen strategia tarjoaisi eurooppalaiselle ruokaturvalle, Euroopan strategiselle (proteiini)autonomialle, maataloustulojen monipuolistamiselle, proteiinituotteiden tuontiriippuvuuden vähentämiselle EU:ssa sekä bio- ja kiertotaloudelle (esim. bioenergia).

Tausta-asiakirjassa todetaan, että sekä yllämainituissa aloitteissa että Eurooppa-neuvoston Versaillesin julistuksessa maaliskuulta 2022 todetaan, että EU haluaa, että otetaan kokonaisvaltaisempi lähestymistapa, jossa tarkastellaan toisaalta sekä tarjontaa että kysyntää ja toisaalta kaikkia vaihtoehtoisia proteiinilähteistä ml. kasvipöeräiset ja niin sanotut uudet proteiinit (mikrobit, levät, hyönteiset, solut jne.).

Proteiinien kysynnän ja tarjonnan samanaikaisen edistämisen pitäisi hyödyttää maanviljelijöiden taloudellista tilannetta, kilpailukykyä, ympäristöä ja ilmastoa sekä avointa strategista autonomiaa. Fokus on kauppavirtojen monipuolistamisessa, oman proteiinituotannon kasvattamisessa kotieläinrehua varten, EU:sta peräisin olevan rehun käytön lisäämisessä, kotieläintalouden roolin kasvattamisessa kiertotaloudessa ja valkuaisaineiden monimuotoisuuden lisäämisessä ruokavalioidissa.

Tausta-asiakirjan johtopäätökset

Tausta-asiakirjassa todetaan, että EU:lla on tärkeä rooli selkeiden tavoitteiden määrittelyssä ja johdonmukaisten välineiden tarjoamisessa niiden saavuttamiseen. Tältä osin on aiheellista pohtia myös riittävän ja tarvittaessa lisärahoituksen kohdentamista. Nämä välineet pitäisi mielellään suunnata erityisesti yhteistyöhön koko arvoketjussa. Toimijoita on paljon, joten haasteisiin on vastattava järjestelmätasolla ja monialaisesti. Siirtyminen vahvempaan strategiseen autonomiaan vie kuitenkin aikaa.

Avoimen strategisen autonomian lisäksi tulisi tarkastella myös muita valkuaisomavaraisuuteen liittyviä tavoitteita ja mahdollisuuksia, kuten viljelijöiden hyvinvointia, kiertotaloutta, ympäristöä, ilmastoa ja terveyttä.

Kysymykset

Belgia on esittänyt epävirallisessa maatalousministereiden kokouksessa käytävää keskustelua varten seuraavat kysymykset:

1. Avoimen strategisen autonomian puitteissa, onko keskeistä arvioida eurooppalaista valkuaisstarjontaa osana laajempaa proteiinisiirtymää ja mitä tavoitteita sille olisi asetettava Euroopan tasolla?
2. Mitä politiikkatoimia EU:n politiikka (eri politiikanaloilla, kuten maatalous, kauppa, ympäristö, ilmasto, terveys, tutkimus ja innovaatio jne.) voi käyttää vauhdittaakseen proteiinien monipuolistamista, mikä on eri proteiinistrategioiden päätavoite ja varmistaa siten vahvempi avoin strateginen autonomia proteiineissa?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on epävirallisen maatalousministerikokouksen keskustelu.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 2.4.2024

EU-ministerivaliokunta 5.4.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 5.4.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltio Belgian tausta-asiakirja epävirallista maatalousministereiden kokousta varten: "Towards more open strategic autonomy on proteins"

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erytysasiantuntija Laura Uusitalo, MMM/RO/EUKA, puh. 0295 162 030, laura.uusitalo@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Jukka Virolainen, MMM/RO/MARY, puh. 0295 162 206, jukka.virolainen@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/42/2024

Liitteet -

Viite -

Litteet -